

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาภาคกลาง

A SCHOOL MANAGEMENT MODEL BASED ON CANNABIS-RELATED GUIDELINES IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE CENTRAL SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

สุธาสินี แสงมุกดา^{1*}

Suthasinee Saengmookda^{1*}

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ไทย
Mahamakut Buddhist University, Thailand

* Corresponding author e-mail: Lovely386_3@hotmail.com

ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2565

Received: 06/02/2568 | Revised: 22/05/2568 | Accepted: 23/06/2568

บทคัดย่อ

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1. ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง 2. พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง และ 3. ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำนวน 29 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนจำนวนโรงเรียนละ 10 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และครู รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 290 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินรูปแบบ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 268 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.41 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.968 และค่าอำนาจ

จำแนกของข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.965-0.970 สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และประเมินรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน โดยผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง มีจำนวนตัวแปรรวมทั้งหมด 28 ตัวแปร แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก คือ การแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการ การร่วมมือ และการกำหนดมาตรการ และ 2. รูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง มี 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดมาตรการ การร่วมมือ การดำเนินการ และการแก้ไขปรับปรุง และ 3. ผลการประเมินรูปแบบภาพรวมด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา กัญชาในสถานศึกษา การปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชา

Abstract

The objective of this research was twofold: 1. to study school management practices based on cannabis-related guidelines in educational institutions under the Central Secondary Educational Service Area Office, 2. to develop a school management model in alignment with these guidelines, and 3. to evaluate a school management model. The sample consisted of 29 schools under the Nakhon Pathom Secondary Educational Service Area Office. There were 10 informants per school, including the director, deputy director, and teachers, for a total of 290 informants. The research instruments were questionnaires, interviews, and formative assessments. There were 268 questionnaires, representing 92.41 percent, with a consistency index of 0.67-1.00, a reliability index of the entire questionnaire of 0.968, and a discrimination index of the questions of 0.965-0.970. Statistical methods used in the analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, coefficient of variation, exploratory factor analysis (EFA), content analysis of interview data, and expert evaluations conducted by a panel of 12 specialists. The research findings revealed the following: 1. The school management approach based on cannabis-related guidelines comprised a total of 28 variables, which were grouped into four principal components: improvement, implementation, cooperation, and determination of measures. 2. The developed school management model consisted of four sequential stages: measure formulation, collaboration, execution, and enhancement. 3. The overall evaluation results of the suitability and feasibility of the model were at the highest level.

Keywords: school management model, cannabis in schools, cannabis practices

บทนำ

ปัจจุบันหลายประเทศอนุญาตให้กัญชาไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย และในทางการแพทย์ก็ประสงค์ที่จะใช้กัญชาเป็นส่วนผสมการทำยารักษาโรค เช่น โรคมะเร็ง และโรคเรื้อรังที่ยังไม่มียาใช้รักษา แต่เกิดผลกระทบขึ้นในหลายประเทศที่ประกาศให้กัญชาถูกกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ประเทศแคนาดาที่ปรากฏในงานวิจัยของ Alexandra M.E. Z. et al., (2021) เรื่องแนวโน้มการใช้กัญชาในกลุ่มเยาวชนของแคนาดาก่อนและหลังการทำให้กัญชาถูกกฎหมาย พบว่า การทำให้กัญชาถูกกฎหมายในแคนาดายังไม่ส่งผลให้การใช้กัญชาในเยาวชนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะมีความตั้งใจด้านสาธารณสุขเพื่อปกป้องเยาวชนก็ตาม โดยจำเป็นต้องมีการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องและมีนโยบายเชิงป้องกันที่ตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในแต่ละกลุ่มและพื้นที่

สำหรับประเทศไทยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2565 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 5 พ.ศ. 2565 มีผลบังคับใช้ โดยกำหนดให้ทุกส่วนของกัญชาไม่ถือว่าเป็นยาเสพติด และสารสกัดกัญชาที่มีสาร THC หรือ CBD ไม่เกิน 0.2% ไม่ถือเป็นยาเสพติด และสอดคล้องกับที่รัฐสภาได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 โดยมีสาระสำคัญคือ การถอดกัญชา ออกจากบัญชียาเสพติด โดยหลังจากประกาศกระทรวงดังกล่าวมีผลบังคับใช้ประชาชนทั่วไปสามารถปลูกโดยไม่ต้องขออนุญาตแต่ต้องแจ้งผ่านแอปพลิเคชัน "ปลูกกัญ" ของสำนักงานอาหารและยา (อย.) รวมถึงสามารถนำไปบริโภคหรือจำหน่ายซื้อขายได้ แต่การขายกัญหรือเมล็ดพันธุ์ให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ.พันธุ์พืชฯ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากประกาศกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าวมีผลบังคับใช้ ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงกัญชาได้ง่าย ดังข่าวที่ปรากฏว่า มีนักเรียนลักลอบนำกัญชาไปขายในโรงเรียน นักเรียนสูบกัญชาในโรงเรียนและถ่ายคลิปเผยแพร่ในโลกออนไลน์ เป็นต้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) ซึ่งนักเรียนเหล่านี้ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของกัญชาอย่างเพียงพอ ดังเช่นผลการวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ เลิศอาวุธ, สุรศักดิ์ เทียบฤทธิ์ และจุฑพร เหลืองอุบล (2567) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการของโรงเรียนในตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ พบว่าสถานการณ์การใช้กัญชาในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 –3 มีระดับความรู้อยู่ในระดับต่ำ

จากปัญหาและผลที่เกิดขึ้นหลังจากการประกาศเกี่ยวกับกัญชา ทำให้ราชวิทยาลัยกุมารแพทยฯ ร่วมกับสมาคมกุมารประสาทวิทยา (ประเทศไทย) ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นแห่งประเทศไทย และชมรมพัฒนาการและพฤติกรรมเด็กแห่งประเทศไทย แสดงถึงความห่วงใยและตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นผ่านคำแนะนำเพื่อป้องกันผลกระทบ เช่น เด็กที่อายุน้อยกว่า 20 ปีไม่ควรเข้าถึงและบริโภคกัญชา ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นทางการแพทย์ ให้มีมาตรการควบคุม การผลิต และขายอาหารหรือผลิตภัณฑ์ที่มีกัญชาผสม และให้มีเครื่องหมายหรือข้อความเตือนอย่างชัดเจน โดยระบุว่า ห้ามเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริโภค รวมไปถึงมหาวิทยาลัยมหิดล ก็ได้ออกคำแถลงการณ์คำแนะนำและข้อเสนอแนะของมหาวิทยาลัยฯ โดยแสดงถึงความห่วงใยต่อความปลอดภัยของประชาชนและสังคม โดยระบุตอนหนึ่งว่า กัญชาเป็นพืชที่มีสารแคนนาบินอยด์ (Cannabinoid : CBD) หลายชนิด โดยเฉพาะสาร Tetrahydrocannabinol (THC) ซึ่งอาจส่งผล

อันตรายต่อสุขภาพ และไม่ควรถูกใช้เพื่อการสันตนาการ เพราะอาจทำให้เกิดโทษรุนแรงได้ แต่ในขณะนี้ยังไม่มีมาตรการกำกับดูแลการใช้กัญชาอย่างรัดกุม รวมไปถึงมีข้อเสนอแนะ เช่น ไม่ใช้กัญชาในหญิงตั้งครรภ์ หญิงที่ให้นมบุตร เด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 20 ปี เป็นอันตราย ไม่ใช้กัญชาเพื่อการสันตนาการ เพราะอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผู้ปกครองและสถานศึกษา ควรดูแลเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากกัญชา รวมถึงประชาชนควรร่วมสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากกัญชา

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกประกาศ ศธ. เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาหรือกัญชงในสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ซึ่งเป็นประกาศที่สอดคล้องกับประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ.2565 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกประกาศแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชา หรือกัญชง ของสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดหรือในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ โดยระบุว่า สถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ห้ามใช้กัญชา หรือ กัญชงกับนักเรียน นักศึกษา หรือบุคลากรโดยเด็ดขาด เพราะอาจมีผลต่อการพัฒนาสมองของนักเรียน นักศึกษา หรือบุคลากร และห้ามมิให้นักเรียน นักศึกษา หรือบุคลากร ของสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ใช้กัญชา หรือกัญชง เพื่อการนันทนาการใดๆ เพราะอาจเกิดผลกระทบต่อสุขภาพได้ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เช่น อาการทางจิต และระบบการทำงานต่างๆ ของร่างกาย

นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการกำกับควบคุมร้านค้าที่จำหน่ายอาหาร หรือเครื่องดื่มในบริเวณสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ให้งดจำหน่ายอาหาร หรือเครื่องดื่มที่มีการผสมส่วนใดๆ ของกัญชา หรือกัญชง อีกทั้งห้ามมิให้นักเรียนนักศึกษา หรือบุคลากรของสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ นำอาหาร หรือเครื่องดื่มที่มีการผสมส่วนใดๆ ของกัญชา หรือกัญชง เข้ามาบริโภคในสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเด็ดขาด และให้ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม หรือการผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้กัญชา หรือกัญชง อันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สารสกัดจากทุกส่วนของพืชกัญชา หรือกัญชง ที่เกินปริมาณตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา บุคลากร ผู้ปกครอง ประชาชน หรือชุมชนที่อยู่ หรืออาศัยบริเวณใกล้เคียงกับสถานศึกษา หรือหน่วยงาน เพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากอันตรายของกัญชา หรือกัญชง และการใช้กัญชา หรือกัญชงเพื่อการรักษาต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของแพทย์ หรือการใช้กัญชา หรือกัญชงเพื่อการศึกษาวิจัย ต้องอยู่ภายใต้การกำกับ ควบคุม และดูแลอย่างใกล้ชิดของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าส่วนราชการ หรือหัวหน้าหน่วยงานนั้นๆ นอกจากแนวทางที่กำหนดไว้ในประกาศฉบับนี้แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าส่วนราชการ หรือหัวหน้าหน่วยงาน ของสถานศึกษาส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการอาจออกมาตรการหรือแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากกัญชา หรือกัญชงได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการนั้นๆ ได้

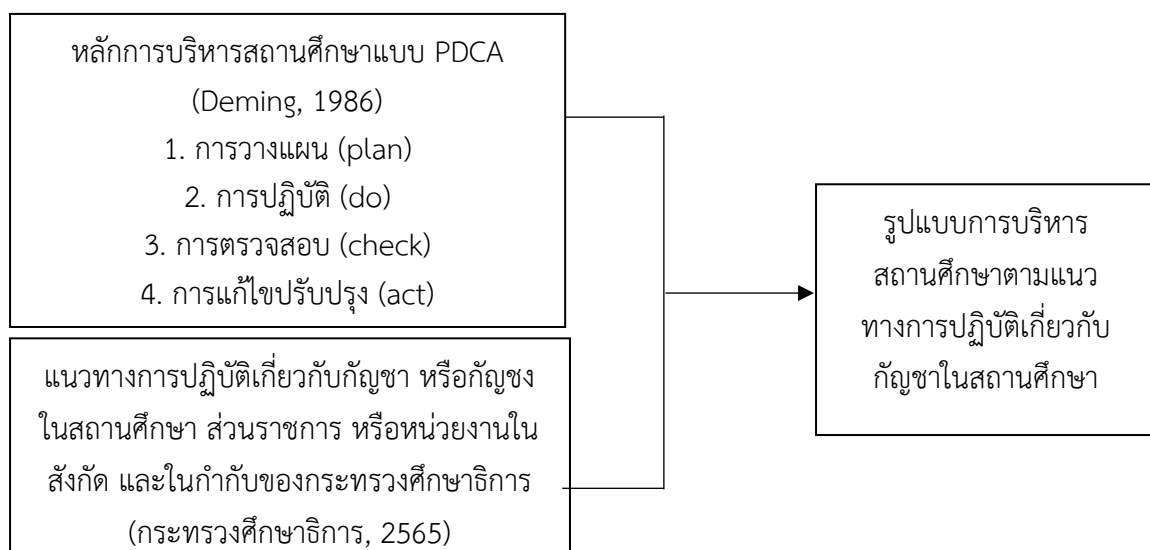
ดังนั้น สถานศึกษาซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการจึงต้องปฏิบัติตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชา หรือกัญชง ของสถานศึกษา ส่วนราชการ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสนใจใฝ่รู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการขององค์กรอยู่รอด บังเกิดผลดี และบรรลุตามวัตถุประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2550) การบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพรวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมดความสำเร็จขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ ความตื่นตัว ความมียุทธวิธีประสบการณ์ ความคิด ความเป็นเลิศทางวิชาการ และอุทิศตน ความเสียสละ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา

จากสภาพของปัญหา ผลกระทบและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น กล่าวได้ว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรทำวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง และระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง

ระยะที่ 1 ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม 29 โรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม 29 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนจำนวนโรงเรียนละ 10 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 4 คน และครู 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 290 คน ซึ่ง Comrey & Lee (1992) ระบุว่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง 200 รายขึ้นไปถือว่าใช้ได้

2) ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษาแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1987 อ้างถึงใน ธานีทร์ ศิลป์จารุ, 2560) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.968 และค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item analysis) มีค่าระหว่าง 0.965-0.970

4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลกับหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำนวน 29 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนจำนวนโรงเรียนละ 10 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 4 คน และครู 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 290 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 268 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.41 ของแบบสอบถามทั้งหมด

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแทนที่ศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา โดยหาค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง สถิติที่ใช้เพื่อศึกษาความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์และตัวแทนที่ได้จากการศึกษาของผู้วิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA)

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา จำนวน 12 คน (Bardo, J. W. & Hartman, J. J., 1982)

2) ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ตามร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา

4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน ด้วยตนเอง โดยเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล และเป็นการสัมภาษณ์แบบออนไลน์ แล้วแต่ความสะดวกของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา จำนวน 12 คน (Bardo, J. W. & Hartman, J. J., 1982)

2) ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา โดยแบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 4 ส่วน คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์การประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) (สุวิมล ว่องวานิช, 2549)

4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน ด้วยตนเอง โดยเป็นการส่งไฟล์ผลการประเมินรูปแบบมาโดยช่องทางออนไลน์

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลางประกอบด้วย 28 ตัวแปร โดยตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของตัวแปรอยู่ อยู่ระหว่าง 4.00 – 4.49 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) วิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor Loading) แล้วสรุปตัวแปรต่าง ๆ ได้องค์ประกอบหลักจำนวน 4 องค์ประกอบหลัก โดยแสดงค่าแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์หองค์ประกอบ (Factor analysis) โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญ คือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณาจากค่าดัชนี KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy : MSA) ใช้วิเคราะห์เนื้อหาความเหมาะสมของข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หองค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าที่เหมาะสมจะต้องมากกว่า 0.50 - 0.80 ขึ้นไปเหมาะสมที่จะวิเคราะห์หองค์ประกอบดีมาก และสถิติทดสอบตัวที่ 2 คือ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลค่า KMO : Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy

Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy	.894
Bartlett's Test of Approx. Chi-Square Sphericity	11311.044
df	378
Sig.	.000

จากการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal component analysis : PCA) และหมุนแกนด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax rotation) หมุนแบบมุมฉาก (Orthogonal rotation) โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalues) ที่มากกว่า 1.00 และถือเอาค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) ของตัวแปรแต่ละองค์ประกอบนั้น มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ที่บรรยายด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ตามวิธีการ

ของไกเซอร์ (Kaiser) (ยูทธ ไกยวรรณ, 2556) ซึ่งพบว่าตัวแปร จำนวน 28 ตัวแปร เป็นไปตามเกณฑ์ทุกตัว ของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1. การปรับปรุง 2. การ ดำเนินการ 3.การร่วมมือ 4. การกำหนดมาตรการ โดยทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมรวมได้ ร้อยละ 80.487 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลำดับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง

องค์ประกอบ (Factor)	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (Cumulative % of Variance)
1	18.214	65.048	65.048
2	1.831	6.538	71.586
3	1.355	4.839	76.425
4	1.137	4.062	80.487

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1.00 ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ รวมเป็น ร้อยละ 80.487 และสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบที่สกัดได้ทุกตัวรวมกันจะต้องได้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 (ยูทธ ไกยวรรณ, 2556) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติ เกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง มีจำนวนตัวแปรรวม ทั้งหมด 28 ตัวแปร แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก โดยเรียงน้ำหนักองค์ประกอบจากมากที่สุดไปน้อย ที่สุดได้ดังนี้ 1. การแก้ไขปรับปรุง (Improvement) 2. การดำเนินการ (Operation) 3. การร่วมมือ (Cooperation) และ 4. การกำหนดมาตรการ (Measure)

2. รูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง มี 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดมาตรการ (Measure) การ ร่วมมือ (Cooperation) การดำเนินการ (Operation) และการแก้ไขปรับปรุง (Improvement)

ขั้นตอนที่ 1 คือ การกำหนดมาตรการ (Measure) หมายถึง สถานศึกษามีข้อห้ามไม่ให้นักเรียนใช้ กัญชาหรือกัญชงอย่างเด็ดขาด สถานศึกษามีมาตรการควบคุมบุคลากรในสถานศึกษา ห้ามใช้กัญชาหรือ กัญชงกับนักเรียนในสถานศึกษา และสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางควบคุมร้านค้าที่จำหน่ายอาหารและ เครื่องดื่มในสถานศึกษา ไม่ให้จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาหรือกัญชง

ขั้นตอนที่ 2 การร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ สถานศึกษาร่วมกันกำหนดนโยบาย และมาตรการในการแก้ไขการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานที่ กำหนด ผู้บริหารกำหนดผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับงานที่มอบหมายโดยผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับสถานศึกษาร่วมกันกำหนดวิธีการดำเนินโครงการ กิจกรรม การฝึกอบรม หรือผลิต สื่อนวัตกรรมที่ให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้กัญชาหรือกัญชง และร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา ความ ต้องการและความจำเป็นในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา นอกจากนี้

ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกันวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชา ในสถานศึกษา และร่วมกันกำหนดค่าเป้าหมายในการดำเนินการตามแผนที่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ (Operation) หมายถึง ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกัน สถานศึกษา ชี้แจงจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินการ และร่วมมือกันแก้ปัญหาและหา แนวทางการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น มีการประชุมร่วมกันเพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบการ ดำเนินงาน และสถานศึกษาร่วมมือกับชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ ในการเข้าร่วมอบรมหรือจัดกิจกรรมที่ เป็นแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา มีการจัดโครงการ/กิจกรรม การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม หรือผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้กัญชาหรือกัญชง

นอกจากนี้ ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกันสถานศึกษาดำเนินการตามวิธีการที่กำหนด จัดสรรทรัพยากรในสถานศึกษาตามความต้องการและความเหมาะสม โดยผู้บริหารมอบหมายงานให้แต่ละ ฝ่ายดำเนินงานตามแผนที่กำหนด มีการกำกับติดตามการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และ ผู้รับผิดชอบงานแต่ละฝ่ายมีการตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปรับปรุง (Improvement) หมายถึง ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกัน สถานศึกษาร่วมกันหาแนวทางการดำเนินการ เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่โรงเรียน มีการสนับสนุนให้ทุก ฝ่ายนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด มีการส่งเสริม ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยผ่านการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกันสถานศึกษาร่วมกันให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและ พัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิบัติ เกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของชุมชน และสิ่งแวดล้อมโดยรอบสถานศึกษา ผู้บริหารร่วมมือกับชุมชน หรือหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาโครงการ/กิจกรรมตามแนวทางการปฏิบัติ เกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษาให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียนผู้บริหารให้การ ช่วยเหลือ กำกับดูแล และแนะนำการทำงานแก่บุคลากร ผู้รับผิดชอบงานแต่ละฝ่ายมีเครื่องมือในการกำกับ ติดตามและประเมินการทำงานที่ชัดเจน เมื่อผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง มีการประชุมร่วมกัน ทุกฝ่ายเพื่อวิเคราะห์สาเหตุ และหาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

รูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง 4 ขั้นตอน แสดงได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง

3. ผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ และความถูกต้องของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง โดยภาพรวมทั้ง 4 ขั้นตอนอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง โดยภาพรวมทั้ง 4 ขั้นตอนอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง โดยภาพรวมทั้ง 4 ขั้นตอน

รูปแบบการบริหาร สถานศึกษาตามแนว ทางการปฏิบัติเกี่ยวกับ กัญชาในสถานศึกษา ฯ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ขั้นตอนที่ 1 การกำหนด มาตรการ (Measure)	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.38	0.23	มาก	4.52	0.50	มากที่สุด
ขั้นตอนที่ 2 การร่วมมือ (Cooperation)	4.79	0.39	มากที่สุด	4.45	0.42	มาก	4.29	0.11	มาก	4.74	0.38	มากที่สุด
ขั้นตอนที่ 3 การ ดำเนินการ (Operation)	4.81	0.35	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.26	มากที่สุด	4.54	0.40	มากที่สุด
ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไข ปรับปรุง (Improvement)	4.75	0.39	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.15	มากที่สุด	4.48	0.41	มาก
รวมเฉลี่ย	4.80	0.36	มากที่สุด	4.54	0.42	มากที่สุด	4.45	0.10	มาก	4.57	0.35	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง พบว่า มี 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดมาตรการ (Measure) การร่วมมือ (Cooperation) การดำเนินการ (Operation) และการแก้ไขปรับปรุง (Improvement) โดยสามารถอภิปรายในแต่ละขั้นตอนได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดมาตรการ (Measure) เป็นขั้นตอนแรกเนื่องจากการวางพื้นฐานและกรอบแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป มาตรการที่ชัดเจนและเหมาะสมจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เช่น สถานศึกษามีข้อห้ามไม่ให้นักเรียนใช้กัญชาหรือกัญชงอย่างเด็ดขาด สถานศึกษามีมาตรการควบคุมบุคลากรในสถานศึกษา ห้ามใช้กัญชาหรือกัญชงกับนักเรียนในสถานศึกษา และสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางควบคุมร้านค้าที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มในสถานศึกษา ไม่ให้จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาหรือกัญชง ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ที่ออกประกาศ ศธ. เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาหรือกัญชงในสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อ 1 สถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ห้ามใช้กัญชา หรือกัญชงกับนักเรียน นักศึกษา หรือบุคลากรโดยเด็ดขาด ข้อ 2 ห้ามมิให้นักเรียน นักศึกษา หรือบุคลากร ของสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ใช้กัญชา หรือกัญชงเพื่อการนันทนาการใดๆ และข้อ 3 ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการกำกับควบคุมร้านค้าที่จำหน่ายอาหาร หรือเครื่องดื่มในบริเวณสถานศึกษา ส่วนราชการ หรือหน่วยงานในสังกัด และในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ให้งดจำหน่ายอาหาร หรือเครื่องดื่มที่มีการผสมส่วนใดๆ ของกัญชา หรือกัญชง

ขั้นตอนที่ 2 การร่วมมือ (Cooperation) เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การมีความร่วมมือที่ดีจะช่วยเสริมสร้างการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดประชุมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน การทำงานร่วมกับหน่วยงานทางการแพทย์และองค์กรที่เกี่ยวข้อง การจัดกิจกรรมร่วมกันที่เน้นการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องการใช้กัญชา สอดคล้องกับณรงค์ฤทธิ์ เลิศอาวุธ, สุรศักดิ์ เทียบฤทธิ์ และจตุพร เหลืองอุบล (2567) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการของโรงเรียนในตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ ปัจจัยการสร้างภาคีเครือข่ายในสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเข้มแข็ง โดยมีข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนในการดำเนินงานด้านการป้องกันการใช้กัญชาโรงเรียนตามความเหมาะสมของบริบทพื้นที่ตามเห็นสมควร

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ (Operation) เป็นขั้นตอนที่นำมาตรการและความร่วมมือที่ได้กำหนดมาใช้ในการปฏิบัติจริง การดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการติดตามผลจะช่วยให้แนวทางการปฏิบัติมีความสมบูรณ์ เช่น การจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้กัญชา การสอนเรื่องการใช้กัญชาในหลักสูตร การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้กัญชา สอดคล้องกับมโนทัศน์ ผลานิสงค์ (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชา ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร และมีข้อเสนอแนะคือ ในการป้องกันนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชา ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพของนักเรียน ควรพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมที่ส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง การรับรู้ประโยชน์ และอุปสรรคของการป้องกัน การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชา ร่วมกันเสมอไม่ควรนำปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งมาพิจารณาเพียงปัจจัยเดียว แสดงให้เห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมที่เป็นแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา การจัดโครงการ การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม หรือผลิตสื่อนวัตกรรมเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้กัญชาหรือกัญชง

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปรับปรุง (Improvement) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เน้นการตรวจสอบผลการดำเนินงานและทำการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษามีความทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การประเมินผลการดำเนินงานและการกำหนดมาตรการปรับปรุง การรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรและนักเรียน การอัปเดตข้อมูลและแนวทางการสอนเกี่ยวกับกัญชาให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ ลลิตา สกฤพาเจริญ (2566) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันการใช้กัญชาในทางที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มวัยรุ่น ในจังหวัดอุดรธานี ผลวิจัยพบว่านักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ความรอบรู้ด้านทักษะการเข้าใจ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการประยุกต์ใช้ข้อมูลอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนทักษะการเข้าถึงข้อมูลอยู่ในระดับไม่ดี และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพให้กับนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่ดี และมีพฤติกรรมป้องกันการใช้กัญชาในทางที่ไม่เหมาะสมที่ดียิ่งขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าควรมีการปรับปรุงโดยรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรและนักเรียน มีการอัปเดตข้อมูลและแนวทางการสอนเกี่ยวกับกัญชาให้เป็นปัจจุบัน

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลังการปลดล็อกกัญชา การบริหารสถานศึกษาจะไม่สามารถใช้แนวทางเดิมที่เน้นการสั่งการและการควบคุมเท่านั้น แต่ต้องเปลี่ยนผ่านสู่การบริหารแนวใหม่ที่มีลักษณะรอบด้าน มีส่วนร่วม ยืดหยุ่น และใช้ข้อมูลเป็นฐาน โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนทางสังคมและจริยธรรม เช่น การใช้กัญชาในกลุ่มเยาวชน สถานศึกษาจึงควรมีการกำหนดมาตรการสู่การวางนโยบายเชิงรุก เช่น กำหนดขอบเขตการห้ามใช้หรือครอบครองกัญชาในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน การพัฒนาคู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับครู ผู้บริหาร และนักเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจผลกระทบของกัญชาทั้งด้านกฎหมาย สุขภาพ และจริยธรรม ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและระบบแจ้งเตือนเพื่อประเมินความเสี่ยงของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตรเสริมด้านสุขภาวะและการตัดสินใจที่เหมาะสมในกลุ่มเยาวชน และ

ใช้ข้อมูลจากการประเมินสถานการณ์จริงเป็นฐานในการตัดสินใจ และปรับปรุงนโยบายให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 เชิงนโยบาย

1) หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษาสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการกำหนดมาตรการและนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้กัญชาในสถานศึกษา รวมถึงกฎระเบียบและมาตรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคลากรและนักเรียนมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและป้องกันการใช้กัญชาในทางที่ผิด เช่น การกำหนดข้อห้ามไม่ให้นักเรียนใช้กัญชาหรือกัญชงอย่างเด็ดขาด

2) ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นฐานในการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทางการแพทย์ องค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดการกับปัญหาการใช้กัญชาในสถานศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานทางการแพทย์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้กัญชา การทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจและการสนับสนุนในการป้องกันการใช้กัญชาในนักเรียน

3) สถานศึกษานำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาจากผลการวิจัยไปพัฒนากลยุทธ์ของสถานศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในระดับสถานศึกษาและชุมชน เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะและลดปัญหาเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้ขั้นตอนของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาไปกำหนดเป็นตัวชี้วัดของแผนกลยุทธ์

1.2 เชิงปฏิบัติการ

1) สถานศึกษาจัดทำคู่มือสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษา และร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้กัญชาและผลกระทบต่อสุขภาพจิตและร่างกาย รวมถึงการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา หรือการจัดทำโปรแกรมพัฒนาทักษะการสื่อสารและการให้คำปรึกษาสำหรับครู เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรมีการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับกัญชาในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้กัญชา หรือจัดทำโครงการรณรงค์และกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการป้องกันการใช้กัญชาในนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมวันงดใช้กัญชา การประกวดสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกัญชา

3) ควรจัดทำระบบติดตามผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้กัญชาในสถานศึกษา รวมถึงการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติ และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและทำการปรับปรุงมาตรการและนโยบายตามผลการประเมิน เพื่อให้แนวทางการปฏิบัติมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) ควรจัดทำโปรแกรมให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาการใช้
กัญชา เพื่อให้ได้รับการดูแลและการสนับสนุนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการบำบัดรักษาสำหรับนักเรียน
ที่มีปัญหาการใช้กัญชาอย่างรุนแรง โดยการประสานงานกับหน่วยงานทางการแพทย์และสุขภาพจิต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากงานวิจัยเป็นการศึกษารูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติ
เกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลางเท่านั้น หากขยาย
กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมสถานศึกษาหลายแห่งในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย
และครอบคลุมมากขึ้น

2.2 จากงานวิจัยเป็นการศึกษารูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติ
เกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงควรศึกษาแนวทางการบริหารเกี่ยวกับกัญชาใน
สถานศึกษาประเภทอื่นๆ เช่น โรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือมหาวิทยาลัย เพื่อ
เปรียบเทียบและหาแนวทางที่เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา

2.3 จากรูปแบบของการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลางที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งเริ่มต้น
จากขั้นตอนการกำหนดมาตรการ จึงควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้กัญชาต่อการเรียนรู้และ
พฤติกรรมของนักเรียนเพื่อหาข้อมูลที่ชัดเจน และสามารถนำมาใช้ในการกำหนดมาตรการหรือนโยบายที่
เหมาะสม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชา หรือกัญชง ของสถานศึกษา ส่วนราชการ
หรือหน่วยงานในสังกัดหรือในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ*. สืบค้น 2 กันยายน 2565, จาก
<https://www.moe.go.th/360guidelines-cannabis-in-schools>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). *นักเรียนหญิง ม.6 แอบขายกัญชาในโรงเรียน พ่อรับผิดชอบ พาลูกลาออกเอง*.
สืบค้น 2 กันยายน 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2449386>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. กรุงเทพฯ : บิ
ซิเนสอาร์แอนด์ดี
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*.
กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ณรงค์ฤทธิ์ เลิศอาวูธ, สุรศักดิ์ เทียบฤทธิ์ และจตุพร เหลืองอุบล. (2567). *การพัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ
กัญชาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการของโรงเรียนในตำบลวังทอง
อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ*. *วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน*. 6(1). 26-40.

- มนัสนันท์ ผลิตินสงค์. (2565). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
กำแพงเพชร กระทรวงสาธารณสุข.*
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2556). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย.* กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.
- ลลิตา สกฤพาเจริญ. (2566). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันการใช้กัญชาในทางที่ไม่
เหมาะสมของกลุ่มวัยรุ่น ในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ.16(2).* 230-243.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2549). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.* พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Alexandra M.E. Zuckermann Katelyn V. Battista, Richard E. Bélanger, Slim Haddad,
Alexandra Butler, Mary Jean Costello, Scott T. Leatherdale. (2021). Preventive
Medicine Reports. 22 (101351).
- Bardo, J. W. & Hartman, J. J. (1982). *Urban society: A systemic introduction.* New York:
peacock.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis.* Hillsdale, NJ: Erlbaum.